

แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

Management Guidelines for Special Education Service Units

ดุสิตา สันซัง¹ และ สุนทรี วรรณไพเราะ²

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา, มหาวิทยาลัยทักษิณ

Dusita Sunzang¹ and Suntaree Wannapairo²

Special Education Center 3 Songkhla, Thaksin University

Corresponding Author Email: dusitanaka@gmail.com, suntaree@tsu.ac.th

(Received: 6 November, 2024; Edit: 25 February, 2025 ; accepted: 28 February, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลซึ่งมีความยากลำบากในการมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษหลักประจำจังหวัด หน่วยบริการจะช่วยให้การลดปัญหาเรื่องของการเดินทางของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่จะมารับบริการในการฟื้นฟูจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ถ้าหากหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมีการบริหารจัดการที่ดี ก็สามารถที่จะพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในชุมชนได้อย่างครอบคลุม ทัวถึง เอื้อต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการเพื่อสร้างโอกาสในการทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนทั่วไป การพัฒนาหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมีความสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กพิเศษ โดยต้องวางแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลร่วมกับผู้ปกครองและเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กพิเศษได้อย่างเต็มที่ การใช้เทคโนโลยีและการวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานจะช่วยให้การพัฒนาหน่วยบริการมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ : หน่วยบริการ, ศูนย์การศึกษาพิเศษ, เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ABSTRACT

Education Journal of Nakhonratchasima College

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม- มิถุนายน 2568 ||| 15

This article aims to study the management approaches for the special education center service units. These service units are crucial for children with special needs in remote areas, who face difficulties in accessing services at the main provincial special education centers. The service units help reduce the transportation challenges for children with special needs seeking rehabilitation services. If the service units are well-managed, they can significantly develop the potential of children with special needs in the community, ensuring comprehensive and equitable support that meets their unique needs, thus creating opportunities for employment and enabling them to live a life equal to others in society. The development of service units at special education centers is vital for enhancing the quality of life for children with disabilities. This requires individualized education planning in collaboration with parents and the provision of appropriate facilities. Effective management and the development of personnel are essential to improve skills and knowledge in delivering suitable education. A learning-friendly environment and active parental involvement help promote the full development of children with special needs. The integration of technology and continuous evaluation through research will ensure that the service units develop effectively and sustainably.

Keywords: service units, special education centers, children with special needs

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 54 ระบุว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 10 ระบุว่า “การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 5 ระบุว่า คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้ 1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 2) เลือกบริการทางการศึกษาสถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น 3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษารวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคลกระทรวงศึกษาธิการ

ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการผลักดันการสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งถึง และตอบสนองความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น จึงกำหนดนโยบายสำคัญของกระทรวงไว้ว่าให้เด็กทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาและคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ,2560) เพื่อมุ่งหวังให้ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐมุ่งเน้นลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและยกระดับมาตรฐานทางการศึกษาโดยสร้างโอกาสให้เด็กด้อยโอกาสทุกกลุ่มเข้าถึงการจัดบริการทางการศึกษา(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2558)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษโดยมีสถานศึกษาในสังกัด คือ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และศูนย์การศึกษาพิเศษ มีศูนย์การศึกษาพิเศษทุกจังหวัดทั่วประเทศซึ่งมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการจัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการเพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดระบบการเปลี่ยนผ่านสำหรับคนพิการ (Transition) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการเรียนร่วม จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนา และฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation : CBR) ด้วยกระบวนการทางการศึกษา เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2554)

จากสภาพปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษพบว่ายังมีคนพิการในวัยเรียนเป็นจำนวนมากที่มีความยากลำบากในการเดินทางมารับบริการ เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในการเดินทาง ฐานะความเป็นอยู่ยากจนและสภาพความพิการ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็กพิการ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจึงได้จัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษขึ้น กระจายอยู่ตามอำเภอในแต่ละจังหวัด เพื่อให้เด็กพิการในชุมชนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม สามารถเข้าถึงการรับบริการทางการศึกษาจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้สะดวก รวดเร็ว คล่องตัว อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่ต้องเดินทางมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา หรือศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ .2560)

บทบาทหน้าที่ของหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ในการให้บริการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ ในพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

บทบาทที่ 1 จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention:EI) จัดและส่งเสริม สนับสนุน การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ โดยจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan:IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) แผนการสอนรายบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) และ

ให้บริการตามแผน จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล(IIP) ให้คำปรึกษา แนะนำ และบริการพัฒนาศักยภาพ ด้านต่างๆของเด็กพิการแต่ละประเภท ด้วยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลทั่วไป การคัดกรองเด็กพิการทางการศึกษา ตามแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ การประเมินศักยภาพพื้นฐานของเด็กพิการ การประเมินความก้าวหน้าการ สรุปลพัฒนาการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

บทบาทที่ 2 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program:IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน แก่เด็กพิการ ครอบครัว สถานศึกษา และทุกภาคส่วนในพื้นที่บริการจัดให้ มีการส่งเสริมการผลิตสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ การให้บริการคำปรึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท

บทบาทที่ 3 บริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการ (Transitional Services) ประสานสถานศึกษามีการจัดการ ช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการ โดยการสำรวจ จัดทำและจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานให้เด็กพิการ ได้รับบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจากผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กพิการทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ การสังคม สงเคราะห์และการอาชีพ เช่น วินิจฉัย หรือฟื้นฟูทางการแพทย์ การเรียนรวม การสังคมสงเคราะห์ การได้รับสิทธิทาง กฎหมาย และการฝึกอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งจัดเตรียมเด็กพิการให้มีความพร้อม โดยคำนึงถึงความต้องการของเด็กพิการ ด้านสภาพแวดล้อม ช่วงระยะเวลาในสภาพแวดล้อมหนึ่งไปสู่สภาพแวดล้อมหนึ่ง เช่น จากสถานศึกษาหนึ่งไปอีก สถานศึกษาหนึ่ง จากบ้านไปสู่สถานศึกษา โรงพยาบาล สถานประกอบการอื่นๆ ตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ โดยจะต้องให้เด็กพิการ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับคณะสหวิชาชีพ เพื่อให้การส่งต่อของเด็กพิการ มี ข้อจำกัดน้อยที่สุด ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด

บทบาทที่ 4 ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชน ด้วยกระบวนการทางการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนา ศักยภาพและการให้ความช่วยเหลือเด็กพิการการจัดการกระบวนการทางการศึกษาให้สามารถเสริมสร้างศักยภาพ เพื่อสนอง ความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ ต้องดำเนินการโดยการให้ครอบครัวและชุมชนเป็นแกนหลักในการดูแลเด็ก พิการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว(IFSP) เช่น ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการ ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะทางสังคม ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา ทักษะการใช้สติปัญญา เตรียมความพร้อมทางวิชาการ และทักษะจำเป็นพิเศษเฉพาะความพิการ

บทบาทที่ 5 เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการในพื้นที่บริการ จัดทำฐานข้อมูล สารสนเทศ สถิติ ทะเบียนเด็กพิการ การได้รับบริการทางการศึกษา และอาชีพในพื้นที่บริการ ความต้องการด้านสิ่ง อำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาของเด็กพิการ รวบรวมแหล่งเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ

หน่วยงานที่ให้บริการสำหรับเด็กพิการในพื้นที่ ประสานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างเจตคติ และความตระหนักร่วมในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

บทบาทที่ 6 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ดำเนินการโดย สนับสนุนให้สถานศึกษาที่จัดการเรียนรวมทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนรายบุคคล ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งสนับสนุน ให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษา ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สนับสนุน ให้สถานศึกษา จัดกระบวนการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ร่วมนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรวม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยเน้นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และการประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เด็กพิการได้รับการดูแลอย่างครอบคลุม ทั้งด้านการศึกษา การฟื้นฟู และการเข้าถึงสังคม นอกจากนี้ ยังมีบทบาทในการให้ข้อมูลและพัฒนาเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาสำหรับเด็กพิการในวงกว้าง

โครงสร้างบริหารงานของหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention:EI)และเตรียมความพร้อมแก่คนพิการทางการศึกษาทั้ง 9 ประเภทที่ศูนย์การศึกษาพิเศษจัดตั้งขึ้นในพื้นที่ในแต่ละอำเภอ เพื่อลดข้อจำกัดในการเดินทางมารับบริการของเด็กพิการตลอดจนสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีกรอบแนวคิดในการจัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษโครงสร้างในการบริหารงานของหน่วยบริการแบ่งเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. 2560)

1. ฝ่ายวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โดยมีหน้าที่ในการวางแผน ประสานงาน และดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เด็กพิการได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการเรียนรู้ การพัฒนาทางกายภาพ และสังคม สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยครอบคลุมงานที่หลากหลาย ตั้งแต่การประเมินความสามารถและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ประสานการจัดหา,ผลิต สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ไปจนถึงการส่งเสริมการเรียนรวม การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ในการติดตามประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กพิการทุกคนได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่

2.ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ มีบทบาทสำคัญในการวางแผน กำกับ และควบคุมการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยมีหน้าที่หลักในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดผู้รับผิดชอบ และติดตามผลการดำเนินงานของโครงการต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ของหน่วยงาน เช่น พัสดุและครุภัณฑ์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลฝ่ายแผนงานและงบประมาณเปรียบเสมือนสมองของ

องค์กร ที่คอยวางแผนกลยุทธ์ กำหนดทิศทาง และควบคุมดูแลให้การดำเนินงานต่างๆ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีเป้าหมายหลักคือการส่งเสริมให้ศูนย์การศึกษาพิเศษสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ในการให้บริการแก่เด็กพิการ

3. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป มีบทบาทสำคัญในการดูแลและพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ได้แก่ งานอาคารสถานที่ที่รับผิดชอบดูแลรักษาและพัฒนาพื้นที่ให้มีความปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ งานภาคีเครือข่ายที่ประสานงานกับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เพื่อร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และรายงานผลการดำเนินงาน งานประชาสัมพันธ์ที่ใช้วิธีการหลากหลายในการสื่อสารข้อมูลให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และงานอนามัยและโภชนาการที่เน้นการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน ส่งเสริมกิจกรรมด้านสุขภาพ และจัดทำรายการอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการอย่างเพียงพอ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างยั่งยืน

4. ฝ่ายบุคคล มีบทบาทสำคัญในการดูแลด้านวินัยและการรักษาวินัยของบุคลากร โดยมีหน้าที่หลักในการควบคุมและติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนด ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบการลงเวลาทำงาน การลา และการขออนุญาตออกนอกสถานที่ นอกจากนี้ ฝ่ายบุคคลยังมีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละอำเภอนั้นมีบทบาทสำคัญในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการทางการศึกษา เพื่อลดข้อจำกัดในการเดินทางและเข้าถึงบริการที่จำเป็น โดยมีโครงสร้างการบริหารงานแบ่งออกเป็น 4 ฝ่ายหลัก ได้แก่ 1) ฝ่ายวิชาการ ทำหน้าที่วางแผน ประสานงาน และดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ 2) ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ 3) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ทำหน้าที่ดูแลด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของหน่วยบริการ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานภายนอก และ 4) ฝ่ายบุคคล ทำหน้าที่ในการดูแลด้านวินัยและการรักษาวินัยของบุคลากร ซึ่งบทบาทของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของเด็กพิการและครอบครัว โดยช่วยให้เด็กพิการได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อก้าวเข้าสู่สังคมได้อย่างเท่าเทียม

สภาพปัญหาการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการความเอาใจใส่และการดูแลเฉพาะทางเพื่อให้สามารถเรียนรู้และเติบโตได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามการบริหารหน่วยบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษกลับประสบกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการ

เอกราช สุเต็ม (2563) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานในหน่วยบริการประจำอำเภอของศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้แก่ ได้แก่ 1) ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางทั้งครูผู้สอนและบุคลากรด้านอื่นๆ เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด 2) สื่อการเรียนการสอนไม่

เพียงพอและไม่เหมาะสม กับความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้เรียน 3) สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ อาคารสถานที่ชำรุดทรุดโทรม 4) ขาดระบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และงานธุรการ ทำให้เกิดความล่าช้าและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ช่อทิพย์ มงคลวัช (2565) ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าครูยังมีความรู้ความเข้าใจในการจัดสภาพห้องเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนในทิศทางเดียวกันน้อย ขาดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักสหวิชาชีพในจัดประสบการณ์ในแต่ละด้านให้กับผู้เรียน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสถานศึกษายังขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินการจัดหาสื่อ สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน

กาญจนา ฮวดศรี (2566) กล่าวว่า ครูที่บรรจุในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเฉพาะความพิการหรือศูนย์การศึกษาพิเศษมีความหลากหลายวิชาเอก บางคนไม่จบการศึกษาทางการศึกษา ไม่มีวุฒิกการศึกษาทางวิชาชีพครู และไม่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ ทำให้ครูขาดสมรรถนะ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนด้วยโอกาสและผู้เรียน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ งานครูและบุคลากรในสถานศึกษายังมีมากเกินไปทั้งภาระสอนรวมถึงภาระในการดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน รวมทั้งงานสนับสนุนการสอน

ภัชณัญญ ภัทรพนาสกุล (2566) ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นพิเศษของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ พบปัญหาด้านการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ส่งผลต่อการทำงาน บางหน่วยบริการมีงบประมาณในการบริหารจัดการหน่วยไม่เพียงพอ และนักเรียนมาเรียนจำนวนน้อยเนื่องจากยังคงมีความยากลำบากในการเดินทางมารับบริการ ปัญหาเรื่องบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนานักเรียน และความร่วมมือของหน่วยงานอื่นน้อย เนื่องจากหน่วยบริการบางแห่งยังไม่เป็นที่รู้จักภายในชุมชนนั้นๆ

สภาพปัญหาของการบริหารจัดการหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ แบ่งเป็น 4 ด้าน ตามโครงสร้างการบริหารหน่วยบริการได้แก่ 1) ด้านบริหารวิชาการ พบว่า ครูและบุคลากรขาดความรู้เฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษและขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สื่อการเรียนการสอนยังไม่มีเพียงพอแก่นักเรียนที่มารับบริการ จำนวนครูในหน่วยบริการมีไม่เพียงพอต่อนักเรียนที่มารับบริการ 2) ด้านบริหารแผนงานและงบประมาณ พบว่า มีงบประมาณในการบริหารจัดการหน่วยบริการไม่เพียงพอ ครูและบุคลากรขาดความรู้ด้านการทำบัญชี พัสดุ 3) ด้านบริหารทั่วไป พบว่า สถานที่ตั้งหน่วยบริการไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 4) ด้านบริหารงานบุคคล พบว่า ครูบางคนไม่จบการศึกษาทางการศึกษา ไม่มีวุฒิกการศึกษาพิเศษ ขาดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างครูและนักสหวิชาชีพ(PLC) และส่วนใหญ่ครูที่ไปปฏิบัติหน้าที่ที่หน่วยบริการเป็นครูบรรจุใหม่ที่ยังขาดประสบการณ์

แนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

การบริหารหน่วยบริการนั้นจะครอบคลุมการทำงาน 4 ฝ่าย คือ งานฝ่ายวิชาการ งานฝ่ายแผนและงบประมาณ ฝ่ายบริหารทั่วไปและฝ่ายบุคคล ได้มีการเสนอแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ดังนี้

Smith, Edward and Lindley (1971) ได้ศึกษาการใช้เวลาในการบริหารงานและการให้ความสำคัญของการบริหารงานในสถานศึกษางานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารใช้เวลาในการบริหารงานแต่ละด้าน ดังนี้ การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40 งานบริหารบุคคล คิดเป็นร้อยละ 20 งานบริหารกิจการนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 20 งานบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5 งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5 งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5 งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

Barnara (2009) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมด้านทรัพยากร งบประมาณ รวมทั้งให้บุคลากรได้พัฒนาการสอนของตนอยู่เสมอทำให้การใช้เทคโนโลยีทาง การจัดการเรียนการสอน การเพิ่มทักษะทางการสอนให้บุคลากร

เอกราช สุเต็ม (2563) เสนอว่า หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษควรมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ร่วมกับผู้ปกครองเพื่อทราบถึงความต้องการและมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อนำไปสู่การจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน ตลอดจนฝึกอบรมบุคลากร ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้พิการให้เกิดองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ มีการจัดทำคำสั่งกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ดำเนินการปรับสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยการนำงบประมาณที่มีอยู่ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ภาคเอกชน ชุมชน ชาวบ้าน และถึงผู้ใจบุญ เพื่อร่วมพัฒนาหน่วยบริการในจังหวัด พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละฝ่ายงานพร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบให้ครอบคลุมครบถ้วน และ จัดทบทวนนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรประจำหน่วยบริการโดยผู้อำนวยความสะดวกศูนย์การศึกษาพิเศษ ในรูปแบบที่หลากหลาย

ช่อทิพย์ มงคลวัช (2565) ให้เสนอแนวทางว่า ศูนย์การศึกษาควรมีการนิเทศให้ความรู้ ดูแลช่วยเหลือ รวมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผล สร้างและพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน และต่อเนื่อง จัดทำคู่มือหรือแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาให้กับสถานศึกษาในสังกัด เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการปฏิบัติ จัดให้มีแกนนำ หรือครูต้นแบบ ครูพี่เลี้ยง และจัดทำ PLC ในการปฏิบัติงาน

ศิริพล รวมสุข(2565) กล่าวว่า การบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรมีการประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนองค์กรส่วนท้องถิ่น และควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอนามัยชุมชน หรือทางการแพทย์ การให้ความช่วยเหลือบริการบำบัดฟื้นฟู และการสนับสนุนการให้ความรู้กับผู้ปกครองในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพื่อที่จะนำไปปรับใช้กับเด็กที่อยู่ตามชุมชนหรือว่าเด็กที่อยู่ในบ้านและมีการส่งบุคลากรออกไปช่วยจัดอบรมให้ผู้ปกครองและชุมชนในการฟื้นฟูสมรรถภาพตามบ้าน

ภัสชญัญ ภัทรพนาสกุล (2566) ได้นำเสนอแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษว่า หน่วยบริการควรดึงนักสหวิชาชีพเข้ามาให้ความช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนเพื่อทดแทนความต้องการในการพัฒนาความต้องการจำเป็นพิเศษที่เด็กต้องการ ฝึกให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน ควรสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนและควรมีคู่มือสื่อและหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และใช้

ในการแก้ไขปัญหาเมื่อมีบุคลากรเปลี่ยนผ่าน และหน่วยบริการควรจัดสภาพแวดล้อมโดยเน้นความปลอดภัยของสถานที่ทั้งภายในและภายนอกอาคารจัดมุมแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับประเภทของความพิการ

จิรารัตน์ วงศ์โยธา (2567) ได้เสนอว่าศูนย์การศึกษาพิเศษควรมีการพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรด้านเทคนิคการสอน และนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบนิเทศภายใน การส่งเสริมให้ครูเก่งให้พัฒนาเพื่อนครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมและประสบการณ์ความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการแบบองค์รวม

การบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยประกอบด้วยการทำงานในหลายด้าน เช่น งานวิชาการ แผนและงบประมาณ บริหารทั่วไป และบุคคล เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลร่วมกับผู้ปกครองเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนและตรงตามความต้องการของนักเรียน การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณสำหรับการพัฒนาทักษะของบุคลากรถือเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ การสร้างระบบนิเทศภายในที่มีความชัดเจนจะช่วยติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่นก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง การพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรในด้านนวัตกรรมการสอนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะช่วยยกระดับศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทำให้การศึกษาในหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมีคุณภาพ

ตารางแสดงแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

โครงสร้างการบริหาร	แนวทางการบริหารหน่วยบริการ
ฝ่ายบริหาร วิชาการ	1. ฝึกอบรมครูและบุคลากรให้มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 2. วางแผนการจัดการศึกษาและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลร่วมกับผู้ปกครองหรือผู้ดูแล 3. ผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนอย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ 4. การรณานักสหวิชาชีพเข้ามามีส่วนช่วยในการฟื้นฟูเด็ก เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด เป็นต้น 5. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสอบถามพูดคุยถึงความคาดหวังที่มีต่อการพัฒนานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
ฝ่ายบริหารแผนงาน และงบประมาณ	1. จัดทำคำสั่งกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน 2. จัดอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านแผนงานและงบประมาณให้เกิดองค์ความรู้ นำไปสู่ทักษะในการปฏิบัติงานในหน่วยบริการเช่นการทำพัสดุ บัญชี การเงิน 3. จัดทำข้อมูลสารสนเทศในหน่วยบริการให้เป็นปัจจุบัน

ฝ่ายบริหาร ทั่วไป	1. ปรับสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยงบที่มีอยู่ โดยเน้นความปลอดภัยของสถานที่ ทั้งภายในและภายนอกอาคาร 2. จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละฝ่ายงานพร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบให้ครอบคลุมครบถ้วน 3. อบรบเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านงานธุรการแก่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยบริการ 4. หน่วยบริการควรเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น การเข้าร่วมประชุมอำเภอ หรือการเข้าร่วมประชุมจังหวัด เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารของหน่วยบริการ 5. สร้างเครือข่ายกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่น เช่น โรงพยาบาล ชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ฝ่ายบริหาร งานบุคคล	1. วางแผนอัตรากำลังครูและบุคลากรในหน่วยบริการให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน 2. จัดอบรมพัฒนาบุคลากรที่อยู่ประจำหน่วยบริการให้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษและความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา 3. จัดปฏิทินการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยบริการ 4. จัดทีมนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรประจำหน่วยบริการ โดยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ในรูปแบบที่หลากหลาย

ตารางแสดงแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ที่มา: ดุสิตา สันซัง และ สุนทรี วรรณไพเราะ (2567)

บทสรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กพิเศษและครอบครัว โดยมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจหลายประการที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาหน่วยบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การวางแผนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ร่วมกับผู้ปกครองเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของเด็กแต่ละคน การจัดหาสื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลายและเหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้เรียน รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากร ผู้ปกครอง และผู้ดูแลผู้พิการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กพิเศษ

2. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ: การกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างชัดเจน การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้หน่วยบริการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาบุคลากร: การส่งเสริมให้บุคลากรเข้าอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างบุคลากร และการมีระบบครูพี่เลี้ยง จะช่วยเพิ่มพูนความรู้และทักษะของบุคลากร ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษได้อย่างเหมาะสม

4. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้: การปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความสะดวก สบาย และปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน จะช่วยส่งเสริมให้เด็กพิการได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง: การให้ความรู้และฝึกอบรมผู้ปกครอง รวมถึงการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษาของบุตรหลาน จะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของบุตรหลานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ การวิจัย และการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษสามารถพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างยั่งยืน

ภาพแสดงแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ที่มา: ดุสิตา สันซัง และ สุนทรี วรรณไพเราะ (2567)

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ฮวดศรี. (2566). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์การศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- จิรารัตน์ วงศ์โยธา. (2567). แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่ม เครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 25(2), 156–177.
- ช่อทิพย์ มงคลวัช. (2565). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Modern Learning Development*, 7(5), 32–49.

- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา*, 125(28 ก), 3. (5 กุมภาพันธ์ 2551).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). *ราชกิจจานุเบกษา*, 119(123 ก), 4. (19 ธันวาคม 2545).
- ภัญญัญญ ภัทธนาสกุล. (2566). แนวทางการบริหารหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(3), 525–534.
- ศิริพล รวมสุข. (2565). *สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองระดับปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา).*
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). *คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (ปรับปรุงครั้งที่ 1) ปีพุทธศักราช 2560.* กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- เอกราช สุเต็ม. (2563). *แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ: กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์).*
- Barnara, C. I. (2009). *The functions of the executive*. Boston, MA: Harvard University.
- Smith, A., Edward, F., & W., L. (1971). *The educator's encyclopedia*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.